

VÝTVARNÁ SOUTĚŽ

Globální
rozvojové
vzdělávání
školám

PRVÁK

Vážené učitelky, vážení učitelé,

zasíláme Vám „Pracovní listy pro žáky 1. stupně ZŠ“ spolu s „Manuálem pro učitele“. Tento materiál byl vytvořen jako metodická pomůcka pro učitele k výtvarné soutěži „Na moři, po souši, vzduchem (aneb z místa na místo)“, kterou pořádá organizace ADRA. Materiály se týkají, v souladu s motivem letošní výtvarné soutěže, tématu cestování a migrace. Najdete zde soubor aktivit globálního rozvojového vzdělávání, které žákům přibližují danou problematiku a navozují atmosféru pro výtvarnou činnost.

Výuku jsme rozpracovali do tří vyučovacích hodin. V té první se žáci seznámí s tématem a jeho jednotlivými okruhy (cestování, migrace, proč se lidé stěhují). Také se zde dozví, že cestovat po celém světě může i zboží, a sami si to vyzkouší. Druhá hodina je věnovaná pohádce o holčičce, která hledá nový domov, a žáci si uvědomí nelehkost této situace a skutečnost, že střecha nad hlavou není samozřejmostí. Ve třetí vyučovací hodině učitel téma zakončí a pak pobídne žáky, aby vytvořili výtvarné dílo na společně probrané téma.

Připravené tři vyučovací hodiny na téma migrace a cestování jsou vypracované pro první stupeň. Některé aktivity jsou vhodnější pro menší děti, na konci manuálu jsou k dispozici aktivity pro vyšší ročníky prvního stupně. Sami učitelé nejlépe vědí, které aktivity jejich žáci zvládnou, a které by bylo třeba poupravit. V tomto ohledu je manuál flexibilní a je možné uskutečnit s dětmi jednotlivé aktivity nebo využít jen část materiálů.

Velmi nás potěší, když naše materiály využijete ještě před tvořením výtvarných děl a obrázků. Tak si žáci budou moci uvědomit všechny souvislosti dané tematiky a zamyslet se nad propojeností současného světa.

Za kolektiv autorů

Tereza Čajková
Program globálního rozvojového vzdělávání PRVÁK
tereza.cajkova@adra.cz
<http://www.adra.cz/prvak>

 ČESKÁ CENTRA
CZECH CENTRES

Obsah

Manuál pro učitele 1. stupně ZŠ	3
1. hodina – Základní informace o migraci	3
1.) Úvod (10 min)	3
2.) Proč lidé cestují? (10–15 min)	3
3.) Cesta mandarinek (10 min)	4
4.) Co si sbalíme na cestu aneb KUFR (10 min)	5
2. hodina – Jaké to je?	5
5.) Video o Carly a diskuze (8 min + 10–15 min)	5
6.) Práce ve dvojicích (15 min)	6
7.) Příprava scény (10 min)	7
3. hodina – Uzavření tématu migrace + Výtvarná činnost	7
8.) Sehrání scény (10 min)	7
9.) Výtvarná činnost (35 min)	7
Další možné doporučené aktivity na obměnu programu především pro starší žáky (4. až 5. třída).....	7
10.) Příběhy dětí z různých koutů světa	7
11.) Jak příroda platí za naše cestování aneb ekologická stopa	8
Domácí úkol:	8
Další tipy:	8
Zajímavé odkazy:	8
Teorie	9
Migrace	9
Uprchlíci	9
Teorie push and pull	9
Ekologická stopa	9
Co se v ekologické stopě zkoumá a jak jsme na tom?	9
Přílohy – pracovní listy pro žáky	10

Výtvarná soutěž NA MOŘI, PO SOUŠI, VZDUCHEM (ANEB Z MÍSTA NA MÍSTO)

Manuál pro učitele 1. stupně ZŠ

Téma: Migrace, cestování, transport, pohyb po světě, ekologická stopa

Cílová skupina: Žáci 1. stupně ZŠ

3

1. hodina – Základní informace o migraci

1.) Úvod (10 min)

Cíl: Navození tématu a jeho rozmanitosti.

Postup: Žáci na mapě světa ukáží (popř. na to místo mohou nalepit post-it), kde byli nejdál, a řeknou, proč tam jeli a jakým dopravním prostředkem se tam dopravili.

Pomůcky: Bloček post-itů, mapa světa.

Závěr: Upozorněte žáky, že cestovat nemusí jen lidé. Položte jim otázku „Co ještě cestuje?“ (věci, jídlo, pití, šaty). Nechte žáky odpovídat. Když žáci vyjmenují produkty, můžete se společně zamyslet, odkud se dané věci dovážejí. (Tip: značná část *oblečení i školních pomůcek* dnes pochází z řady asijských zemí; potraviny naší každodenní spotřeby, jako je *čaj, kakao, čokoláda*, pocházejí ze států Afriky, Jižní Ameriky, Asie). Děti si uvědomí, že tyto produkty k nám mohou urazit delší cestu než řada lidí za celý život.

2.) Proč lidé cestují? (10–15 min)

Cíl: Žáci si uvědomí, že důvodem k cestování nemusí být jen zábava (dovolená).

Průběh:

a) Brainstorming třídy na téma **proč lidé cestují**. Zapisujte nápady dětí na flipchart/tabuli a dělte je přitom na dvě poloviny: protože chtějí / protože musí. Ptejte se dětí, do které poloviny podle nich uvedené důvody patří.

Závěr: Zeptejte se dětí, zda někteří z nich mohou k tématu uvést zkušenost z vlastního života o tom, kde byly. (Např. děti, které se musely stěhovat kvůli povodním, děti, které cestují s rodiči za prací, děti na dovolené, starší sourozenci, kteří studují v zahraničí apod. Možná bude ve třídě i cizinec, který má pro cestování úplně jiné důvody.)

Pomůcky: Flip/tabule, fixa/křída, Příloha 1 (pro inspiraci).

b) NEBO skupinová práce. Rozdělte žáky do **skupinek po 4** a rozdejte jim prázdné kartičky dvou barev. Úkolem žáků je na každou kartičku napsat jeden důvod, **proč lidé cestují**. Žáci na jednu barvu zapisují „protože musí“, na druhou „protože chtějí“. Žákům poradte, ať vycházejí ze své vlastní zkušenosti, popř. ze zkušenosti svých kamarádů, známých apod. Pak rozdejte žákům kartičky s důvody cestování (příloha 2) a poproste je, aby vyřadili ty, které vymysleli sami, a naopak aby si ponechali ty, které jim chyběly.

Závěr: Zeptejte se žáků, zda znají někoho, kdo cestoval z těchto „přidaných“ důvodů.

Pomůcky: 2 barvy barevných papírů rozstříhané na kartičky (pro každou skupinku cca 6 kartiček od každé barvy), příloha 1 (pro inspiraci učitele), příloha 2 (pro žáky).

3.) Cesta mandarinek (10 min)

Cíl: Žáci si uvědomí, že po světě cestují nejen lidé ale i výrobky a produkty. Také se dozví, jak jeden konkrétní produkt (mandarinka) cestuje po světě a kolik urazí kilometrů, než se dostane až k nám na pult obchodu.

Průběh: Místnost je upravena jako **překážková dráha**. Tuto dráhu musí žáci – mandarinky – projít od výrobce k zákazníkovi. Je vhodné aktivitu uvést **otázkou**: „*Jaké ovoce u nás kupujeme, ale nevypěstujeme?*“ Navést děti slovně na mandarinky. Můžeme se zeptat, odkud si myslí, že mandarinky pocházejí. Vybrat např. Španělsko a tam začít náš příběh mandarinky imaginací.

Učitel vypráví cestu mandarinky a zároveň **předvádí** a vybízí děti, aby ho napodobily. U jednotlivých fází také potom vystřídá více rolí: postříkovač v převleku, brigádník sbírající mandarinky, řidič kamionu atd.

Dráha:

1. **Španělsko: Semínko vyrostе ze země. Musí se dostatečně zalévat a také potřebuje hodně sluníčka.** Žáci si dřepnou, hlavy dají pod ruce, pomalu se začnou rozbalovat vzpřímením – podobně jako se rostlinka prodírá zpoza hlíny ke světlu.
2. **Z rostlinky vyrostе strom.** Žáci natáhnou ruce nad hlavu jako větve. **Na větvích vyrostou mandarinky.** Přichází postříkovač, aby je postříkal proti hmyzu (vodou). Stříkání žáky vždycky baví, učitel se nemusí bát je opravdu postříkat.
3. **Přichází brigádník a otrhá mandarinky.** Učitel-brigádník imaginárně sbírá mandarinky z větví, rukou dětí.
4. **Mandarinka je vhozena do bedýnky** k ostatním mandarinkám. Učitel ohraničí prostor provazem, popřípadě určí jako prostor bedýnky např. koberec. Vyzve děti, aby tam skočily.
5. **Mandarinky jedou po pásu.** Žáci válí sudy (je-li ve třídě koberec). Pokud ne, můžeme tento krok vynechat.

6. **Mezi Španělskem a Českou republikou: Mandarinky jedou na korbě nákladáku.** Na nákladáku jsou mandarinky poskládané těsně vedle sebe. Žáci jsou těsně svázáni provazem v kruhu. S žáky takto v závěsu projdeme jednoduchou trasu po třídě.

7. **ČR: Sklad. Skladník musí mandarinky uložit do chladu a sucha, aby nezplesnivěly a zůstaly čerstvé.** Sklad je tmavý prostor pod dekou, kde se žáci – mandarinky – mačkají a čekají na dozrání.

8. **Prodejní pult.** Učitel sejme deku a žáci se přemístí na určené místo oddělené provazem. Vyrovnají se naposled do řady a hle: tady už máme mandarinky u nás v obchodě na pultu!

Následuje **svlečení rolí mandarinek**. Žáci si imaginárně vysvléknou kabát a odhodí ho a opět jsou žáky.

Závěr: Učitel společně s žáky rekapituluje cestu a poté následuje pár otázek: *Co jsme si na jejím příkladu ukázali? Kolik myslíte, že mandarinky ujely kilometrů? (vzdálenost Praha – Madrid je cca. 2400 km)*

Pomůcky: Trocha vody, deka, provázek, nejlépe koberec ve třídě.

4.) Co si sbalíme na cestu aneb KUFR (10 min)

Cíl: Děti se zamyslí nad tím, jaké věci jsou pro ně opravdu důležité.

Průběh: Rozdělíme žáky do dvojic. Úkolem každé dvojice je do kufru (Příloha 4) napsat 10 věcí, které by si s sebou vzali, kdyby museli narychlo opustit svůj domov. Je možné určit i nižší počet věcí, dle časových možností.

Závěr: Diskuze o tom, proč vybrali zrovna tyto věci a jak se cítili, když museli některé věci nechat doma.

Pomůcky: Příloha 4 (do každé dvojice), tužky na psaní.

2. hodina – Jaké to je?

5.) Video o Carly a diskuze (8 min + 10–15 min)

Cíl: Uvědomění si pojetí odlišnosti a vyloučení.

Průběh: Zhlédnutí videa (<http://www.youtube.com/watch?v=niC9WL1emVM>) nebo přečtení příběhu (Příloha 5b), následná diskuze a (nebo) práce ve skupinkách.

a) Diskuze (vhodná pro vyšší ročníky)

Tipy na otázky:

- Jak se Carly cítila na začátku a na konci filmu?
- S jakými problémy se Carly během svého cestování potýkala?

- Proč Carly nezůstala u lidí/zvířat, které cestou potkala?
- Proč se Carly rozhodne zůstat u přítele a jeho rodiny?

Zeptáme se dětí, kdo Carly je (pomoci by jim v tom měla aktivita 2). Můžeme zrekapitulovat, proč lidé opouštějí své domovy.

Pomůcky: Příloha 5b nebo PC, dataprojektor, internet a reproduktory

Zdroj: Meta, RISC (2011)

6

b) NEBO: práce ve skupinkách (vhodná pro nižší ročníky)

Cíl: Uvědomění si základních a univerzálních potřeb dětí.

Průběh: Každému dáme jeden obrázek. Carly v tom příběhu něco potřebovala, něco hledala. Co to bylo? Obrázky (Příloha 5a), které máte před sebou, nám pomohou odpovědět na otázku, co Carly hledala.

- Někteří máte na obrázku **husičku**. Husička má něco, co Carly neměla. Co to je? Ano, Carly potřebovala jídlo.
- Máte někdo na obrázku **kočičku**? Co kočička dělá a Carly by to také potřebovala? Ano, Carly potřebovala spát.
- Kdo z vás má obrázek **ptáčka**? Co ptáček dělá? Kdo z vás si rád hraje s vodou? Ano, Carly si chtěla s někým hrát.
- Kdo máte obrázek **dědečka s babičkou**? Co mají tito lidé, ale Carly to nemá? Mají se rádi. I Carly chce, aby ji měl někdo rád.

Na každý stůl dáme velký obrázek s prázdnými místy (Příloha 6). Každé dítě dá svůj obrázek na správné místo do velkého obrázku (Jako ty naše obrázky našly svoje místo, tak i Carly nakonec našla všechno, co hledala).

Závěr: Co Carly našla? Přítele, který jí dal najíst, napít, mohla u něho spát a cítila, že ji má rád. I my se pro někoho můžeme stát kamarádem.

Pomůcky: Příloha 5a a 6

Zdroj: UNHCR - upraveno

6.) Práce ve dvojicích (15 min)

Cíl: Rozvíjet emoční schopnosti dětí – vyjádření pocitů a emocí vyvolaných příběhem Carly a podnětí zájmu o osudy dětí, kteří žijí ve vyhnanství.

Průběh: Každá dvojice dostane papír (Příloha 3) „Koho Carly potkala?“ Úkolem dvojice je ke každé skupině lidí/zvířat napsat, proč Carly nepřijali. Video pustíme znovu a po každém setkání ho na chvíli zastavíme, aby se dvojice mohla domluvit, co napíše (mladší děti nemusí psát, ale mohou své názory hned říkat nahlas celé třídě).

Závěr: několik otázek:

- Jak se Carly cítila poté, co ji všichni odmítli?
- Jak jinak se mohly jednotlivé skupiny zachovat?
- Co může pomoci uprchlíkům?

Pomůcky: Příloha 3 (do každé dvojice), tužky na psaní.

Zdroj: RISC (2011), UNHCR

7.) Příprava scénky (10 min)

Cíl: Viz aktivita 6.

Průběh: Děti jako třída dostanou za úkol secvičit příběh Carly tak, že se jednotlivé skupiny zachovají lépe – jak děti vymyslely.

3. hodina – Uzavření tématu migrace + Výtvarná činnost

8.) Sehrání scénky (10 min)

Průběh: Děti zahrají secvičený příběh.

Závěr: Jak se herci ve svých rolích cítili? Co jim bylo příjemné, nepříjemné?

Zdroj: RISC (2011), UNHCR

9.) Výtvarná činnost (35 min)

Cíl: Užít si kreslení/malování a přitom popřemýšlet o všem, co se děti zrovna naučily.

Průběh: Jakákoliv výtvarná činnost na téma migrace, cestování, transport, pohyb po světě, ekologická stopa

Závěr: Poté zašlete obrázky do soutěže.

Další možné doporučené aktivity na obměnu programu především pro starší žáky (4. až 5. třída)

10.) Příběhy dětí z různých koutů světa

Cíl: Děti dostanou jasnou představu, jaké jsou příběhy uprchlíků z jiných částí světa.

Průběh: Přečteme si společně příběh/-y dětí (Příloha 7 a 8) a následně klademe dětem přiložené otázky (Příloha 7 a 8). Možnost ukázat dětem země na mapě světa (Kambodža, Súdán). Příběhy můžeme doplnit obrázky, které děti (uprchlíci) namalovaly (Příloha 9).

Závěr: Diskuze

Pomůcky: Příloha 7 (Narinův příběh), Příloha 8 (Jacobův příběh), Příloha 9 (obrázky).

Zdroj: UNHCR

11.) Jak příroda platí za naše cestování aneb ekologická stopa

Cíl: Přiblížení problematiky ekologického zatěžování Země cestováním.

Průběh: Učitel dětem vysvětlí pojem ekologická stopa (viz Teorie v Pracovních listech). Poté dětem přečte příběhy 3 dětí (Příloha 10a). Nechá je nejdřív samotné zauvažovat, kdo svým cestováním podle nich zatěžuje naši planetu nejvíce (viz **otázky k textům** v příloze 10a). Poté jim rozdá tabulku s dopravními prostředky (Příloha 10b) a jejich ekologickými stopami. Děti mohou sečíst ekologické stopy dětí z příběhů a porovnat své odhady. Učitel poukáže na nějaké překvapivé skutečnosti (např. auto je na tom hůře než letadlo atp.).

Závěr: Cestování nemá jen negativní stránky. Jaké jsou pozitivní a jaké negativní důsledky cestování pro člověka? Můžete nějak vy osobně zmírnit svou ekologickou stopu například cestou do školy?

Domácí úkol:

Zjisti, jak velkou ekologickou stopu zanechává vaše rodina – za DÚ vyplňte následující dotazník (Ke stažení na: http://www.hraozemi.cz/files/File/letak_web.pdf)

Zdroj: ADRA, www.ekopolitika.cz

Další tipy:

<http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/kdo-jsou-nove-prichozi>

<http://www.hraozemi.cz/ekostopa.html>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/czech/kviz/>

Zajímavé odkazy:

<http://www.migraceonline.cz/>

<http://ec.europa.eu/ewsi/en/>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/obecne/zapojte-se/rikejte-o-nas-ostatnim/vzdelavaci-zdroje-pro-ucitele.html>

Teorie

Migrace

Pojem migrace se používá pro popsání pohybu jak v oblasti věd o živé přírodě, tak o lidské společnosti. Schopnost migrovat člověk sdílí s dalšími živočichy, je jí nadán po celou dobu své existence. Migrace je permanentně jednou ze společenských strategií k získávání zdrojů obživy a energií, vyrovnávání se s nepříznivými přírodními vlivy, řešení společenských konfliktů a dosahování inovací. Současné rozmístění lidí na zeměkouli je výsledkem migrací, a pokud bereme v úvahu, kde všude člověk žije, lze konstatovat, že je migrantem úspěšným. (Uherek, 2005 in META)

Uprchlíci

Uprchlíci jsou lidé, kteří se nacházejí mimo svou vlast a mají oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních, z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro své politické přesvědčení a jsou neschopni přijmout nebo odmítají ochranu své vlasti vzhledem ke shora uvedeným obavám. (zdroj: UNHCR)

Teorie push and pull

Nejnámější teorie migrace, která říká, že aby došlo k migraci, musí existovat síly, které člověka z území, kde žije, vypuzují (push) a naopak přitahují (pull) do míst, kam směřuje. Migraci tedy ovlivňuje dění a současný stav v zemi původu i v možné cílové zemi. „Ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí jsou označovány jako "push" faktory. Naopak "pull" faktory přitahují migranty především do západních zemí. Jsou to např. politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace (Uherek, 2005 in Meta).

Ekologická stopa

Koncept ekologické stopy (ES) můžeme považovat za nástroj pro počítání ekologických zdrojů. Různé kategorie lidské spotřeby jsou převedeny na plochy, které potřebujeme k zajištění zdrojů a nakládání s odpadem. Jsou to tedy zjednodušeně nároky lidí na přírodu. Naše ekologická stopa se mění podle našeho životního stylu. Kanaďan William Rees, ekologickou stopu přibližuje takto: "Kolik plochy (země a vodních ploch) je třeba k zajištění všeho, co potřebuji ke svému současnému životnímu stylu a k zneškodnění všech odpadů, které při tom produkuji?" Neříká nám tedy, co máme dělat, ale "pouze" jakou stopu zanechává náš životní styl. Nepřekvapí proto, že lidé žijících v různých koutech Země vytváří tak rozdílné ekologické stopy (Zelený kruh, o. s.: Hra o zemi).

Co se v ekologické stopě zkoumá a jak jsme na tom?

Existují dva základní způsoby výpočtu ekologické stopy. Jeden zkoumá zdroje odebrané z přírody (například dřevo nebo obilí), ze kterých se vyrábí jídlo, oblečení, atd. Druhý je zaměřen na jednotlivé kategorie spotřeby ve formě hotových výrobků. Ekologická stopa je vyjádřena v globálních hektarech. V současné době jsme v ekologickém převisu, to znamená, že ročně spotřebováváme více zdrojů, než je na Zemi možno regenerovat a obnovit. Tento převis udržujeme tím, že ničíme přírodní zdroje.

Tento problém představuje silně podceňované nebezpečí pro lidstvo a pro zdraví naší planety. Navíc je jedním z těch, které nejsou adekvátně řešeny (Týmová spolupráce pro místní udržitelný rozvoj, o. s.).

Přílohy - pracovní listy pro žáky

Příloha 1: inspirace pro učitele

10

Příloha 2: kartičky pro žáky (pro každou skupinu jedna sada 12 kartiček)

Za rodinou	Za poznáním	Za vzděláním
Kvůli pronásledování	Kvůli hladomoru	Kvůli válce
Za prací	Za lepším životem	Za odpočinkem
Kvůli povodním	Kvůli tsunami	Kvůli zemětřesení

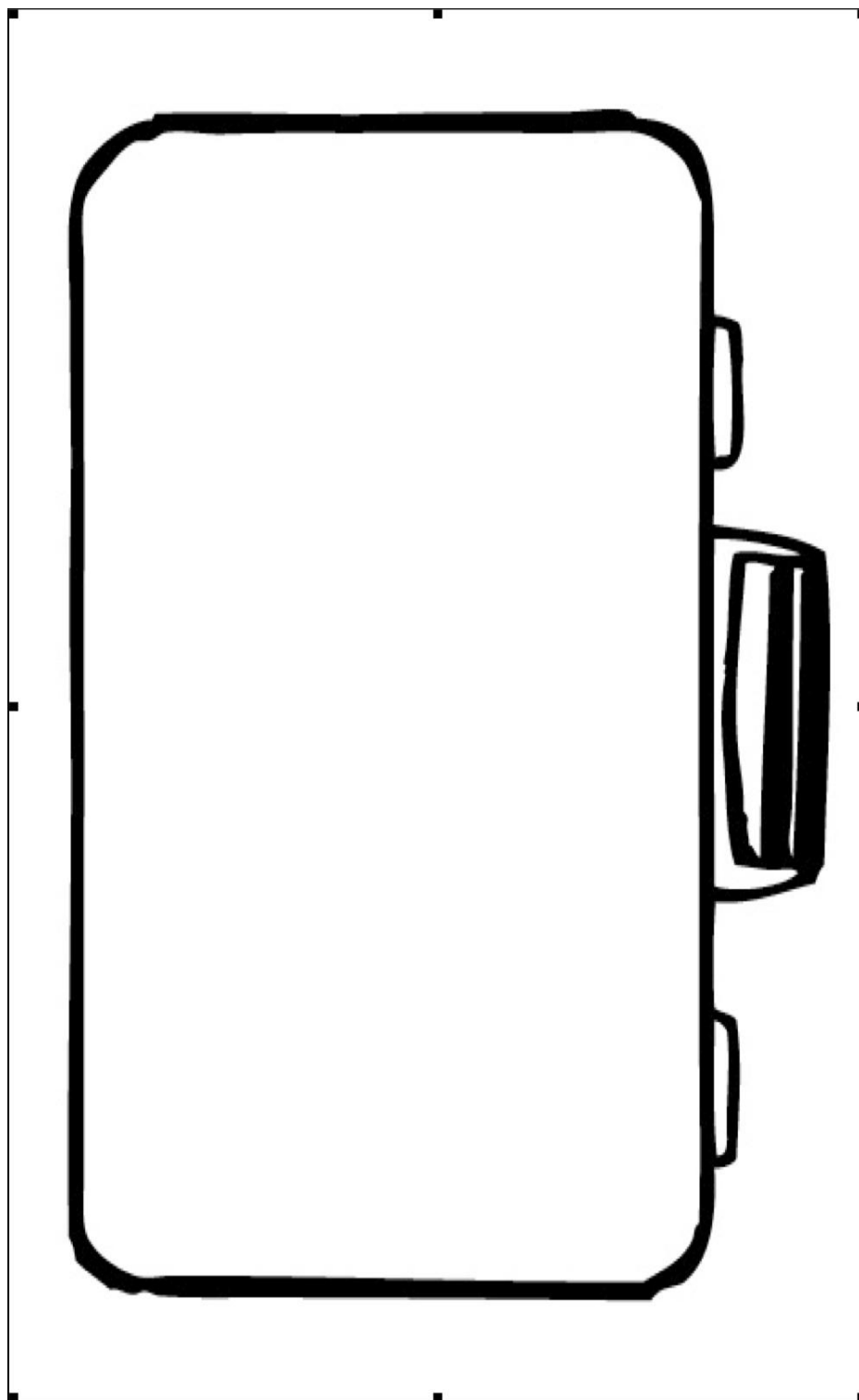

Příloha 3: arch pro žáky (do každé dvojice jeden)

Skupina	Proč Carly neprijala?
Staroušci 	
Kamenožrouti 	
Brkoslávci 	
Šedé vrány 	
Hamouni 	
Chudí lidé 	

Příloha 4: arch pro žáky (do každé dvojice jeden)

Příloha 5a: pro každé dítě jeden obrázek (ptáčka, husičku, kočičku nebo staroušky)

Zdroj: UNHCR

Příloha 5b: pro učitele (Příběh „Carly utekla“).

Všude kolem hořelo, měla hlad,
byla vystrašená a osamělá.

Zdroj: UNHCR

Carly bez přestání běžela, dokud nedoběhla do klidné, pokojné vesnice. Na lavičce před domem se slunili dva staroušci, povídali si a vypadali spokojeně. Carly se zeptala, zda by u nich mohla bydlet. A jestli by jí dali trochu chleba.

„No teda, kdo to jakživ viděl!“ volali staroušci, „dítě, které se toulá a žebra! To patří do sirotčince! O to by se měl někdo postarat!“ A zavolali policii, aby Carly chytila. Ale ona utekla pryč.

Carly se ocitla v lese, kde našla pár jahod, kterými zahнала ten největší hlad. Mech byl měkký a teploučký. Dobře se v něm spalo. Ale ještě pořád jí kručelo v břiše a zvuky nočního lesa jí naháněly strach.

Ne, tady by sama zůstat nechtěla. Vydala se tedy dál, pořád za nosem, až na druhý konec lesa. Přišla do země, ve které bydleli Kamenožrouti. Byli moc milí a nabídli Carly plnou hrst kamenů, aby se najedla. Ona je ale jíst nechtěla. To je rozzuřilo.

„Není ti to tu u nás dost dobré? Jestli nechceš jíst to, co ti dáváme, tak si běž někam jinam!“ A Carly si smutně pomyslela: „Oni mě nemají rádi, protože jsem cizí a jiná než oni.“

Bylo to opravdu tak. Kamenožrouti si jí přestali všimnout a Carly odešla.

Zase se dostala do velkého temného lesa. Za ním ležela země ptáčků Brkoslávků. Ti volali: „Vítej! Vítej!“ a ptali se, co u nich hledá.

„Ach, jen kousek chleba a teplé místočko na spaní“, řekla Carly.

„To můžeš mít“, štěbetali Brkoslávci, „to můžeš mít!“

Až jeden z nich, který stál vzadu, vykřikl polekaně: „Vždyť ona nemá žádný ocásek!“ Hned se na Carly všichni chtěli ze zadu podívat. Když uviděli, že skutečně žádný ocásek nemá, řekli ustaraně: „Ne, ty u nás zůstat nemůžeš. Ty nemáš hedvábný ocásek jako my.“

„To přece nevadí“, utěšovala je Carly. „Mohu si nějaký vyrobit a vzadu zavěsit. Nebo přišpendlit.“

„Ne, ne, to nejde“, volali Brkoslávci zděšeně, „takhle to přece nejde. V naší zemi mohou bydlet jen Brkoslávci s hedvábnými ocásky.“

A nepomohly žádné prosby ani škemrání. Carly musela zase odejít, ačkoliv už byl večer a byla tma a zima.

Carly si smutně pomyslela: „Nepomůžou mi, protože jsem cizí a jiná než oni.“

Zase se ocitla v hlubokém tmavém lese, až přišla do země šedých vran. Ty přijaly Carly moc přátelsky. Nabídl jí měkké hnízdo vysoko na holém stromě. A mrtvou myš k večeru, která už trochu zaváněla: to pro ně byla obzvláštní pochoutka. Carly se však nedařilo vyšplhat nahoru na strom, byl příliš vysoký.

„Musíš tam vylézt“, radily vrány. Ale Carly přeci lítat neumí!

Myš jíst nechtěla, měla z ní hrůzu.

„My tu ale nic jiného nemáme“, říkaly vrány smutně.

Carly si pomyslela: „Nerozumí mi, protože jsem cizí a jiná než ony.“

Ale nebylo to nic platné, musela jít zase dál.

Zase jí čekala cesta hlubokým tmavým lesem. Za ním ležela země Hamounů.

Byli bohatí, bydleli ve velkých útulných domech a měli pořád dost jídla. To, co nedojedli, vyhodili. I jejich domácí mazlíčci jedli jen to nejlepší. Carly bážlivě oslovovala lidi a prosila o něco k jídlu a teplé místo na přespaní. Ale přišla zkrátka: „Pakuj se pryč! Sami máme málo!“ volali za ní Hamouni.

„Bohatí lidé nevědí, jak moc hlad bolí“, pomyslela si Carly. „Musím najít chudé lidi. Ti určitě vědí, jaké to je, když vám nikdo nechce pomoci.“ A šla na okraj města, za velké továrny, kde byly hory odpadků a žili tam chudí lidé.

„Běž odsud pryč!“, volali, když spatřili cizí dítě. „Tady tě nepotřebujeme. Loď je už plně obsazena.“

„Ale já nevidím žádnou loď“, řekla Carly.

„Když se loď přeplní, potopí se“, říkali chudáci. „Pokud tu bude bydlet moc chudých lidí, nevystačíme ani s jídlem ani s místem. Potopíme se všichni!“

Carly vůbec nevěděla, kam by ještě mohla jít. A ke vši smůle začalo pršet.

Carly vyrazila ven z města a brouzdala se poli, kam ji nohy nesly. V tom narazila na veliký strom. Ve větvích si někdo postavil dům z nejrůznějšího harampádí. Seděl si tam pěkně v suchu, díval se z okna a ukusoval z velkého chleba se sýrem. „Pojď sem a koušni si chleba“, volal. „Vypadáš hladově a unaveně. Odpočiň si, tady je sucho a teplo.“

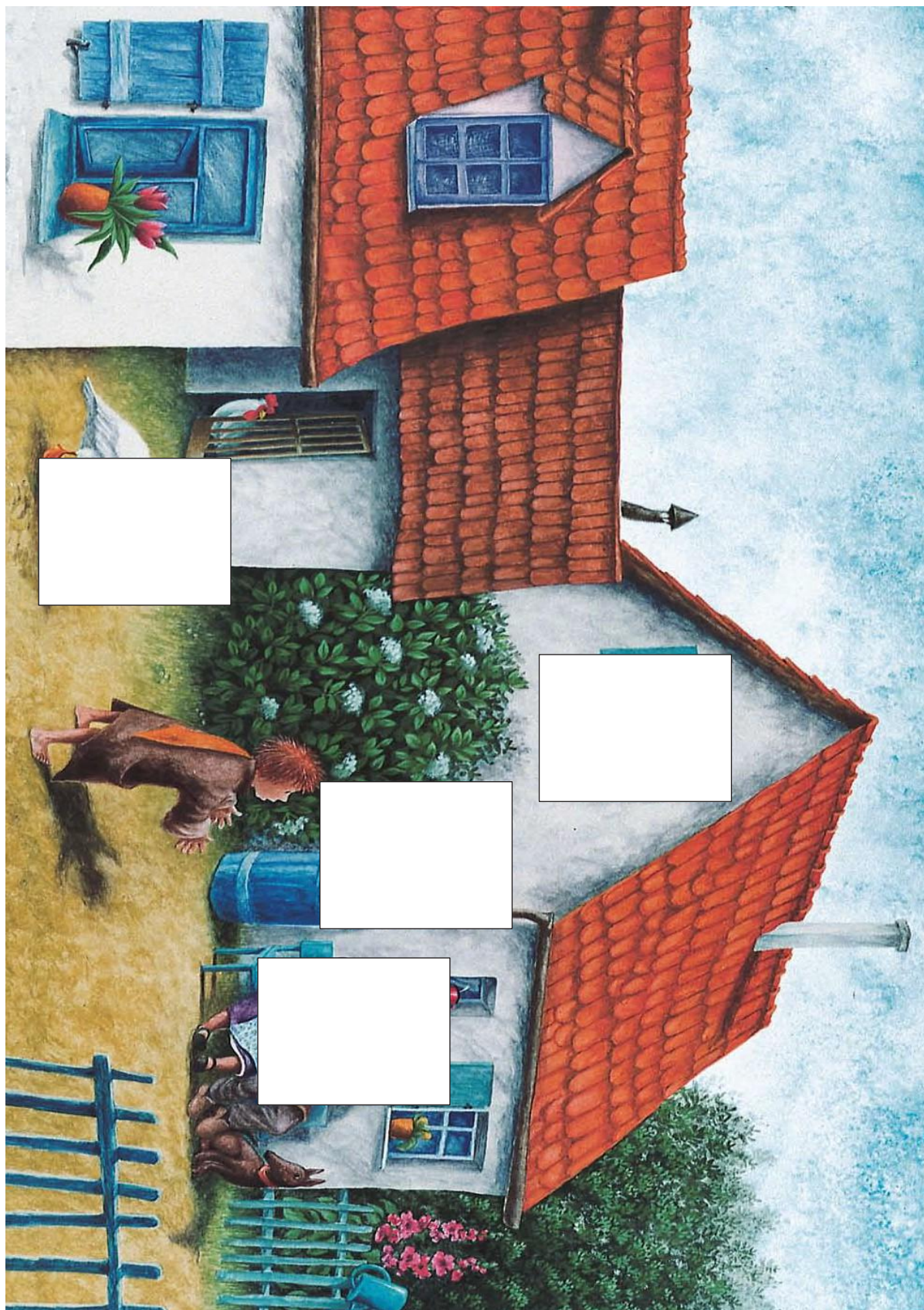
„Kdo jsi?“

„Přítel“, řekl „to přece vidíš, ne?“

Carly, která nevěděla, co to Přítel je, se zeptala: „A tak se říká člověku, který se chová dobře k ostatním? Dlouho dlouho jsem tě hledala. Ráda bych zde žila s tebou a tvou rodinou.“

A tak Carly nakonec zůstala v jejich domě, kde mohla být tak dlouho, jak si přála.

Příloha 6: na každý stůl 1krát velký obrázek

Příloha 7: Narinův příběh

Narin z Kambodži

Ahoj kamarádi!

Jsem Narin, pocházím ze země, která se jmenuje Kambodža, a je mi 13 let. Kambodžu znám vlastně jen z vyprávění. Slyšel jsem, že Kambodža je ve válce a že tam umírají lidé. Že je zemí, ve které se lidé stávají uprchlíky, stejně jako já. Většinu mého života byla mým domovem Oblast 2, což je velký uprchlický tábor v Thajsku. Nejsem si jistý, zda jsem se tam narodil i já, ale můj bráška a sestra se tam narodili určitě. Je to také místo, kde nás opustili rodiče. Oblast 2 ale nebyla tak špatná. Vedli jsme celkem spokojený život – až do doby před pěti lety, kdy zatkli mého tátu.

V té době jsem ještě chodil do školy a byl jsem nejlepší ve třídě. Učil jsem se pilně, protože jsem věděl, že dobré vzdělání vede k dobrému zaměstnání. Když byl táta poslán do vězení, máma prodala potravinové lístky, aby ho mohla z vězení vyplatit. Později prodala mou sestru manželům, kteří nemohli mít děti. Potřebovala peníze na jídlo pro ostatní členy rodiny. Pak se táta vrátil z vězení a řekl nám, že musí odejít do Kambodži, aby vydělal nějaké peníze a mohl koupit zpět naše potravinové lístky. Nikdy se ale nevrátil. Místo toho, abych chodil do školy a hrál si s dětmi, musel jsem pracovat. Někdy jsem chodil na hřbitov hledat mátu, kterou bych mohl vyměnit za třetinový cukr a ten zase za rýži. Moje máma byla tak zoufalá, že začala pít. Za peníze, které jsme vydělali na jídlo, si kupovala alkohol.

Jednoho dne, když jsme neměli nic k jídlu, nás máma, která byla zrovna opilá, odvedla s bratrem do sirotčince. Lidé ze sirotčince se ptali manželů, kteří koupili naši sestru, jestli nás také nechtějí. Oni však odmítli. Protože mi moje sestra velice chyběla, šel jsem do místa, kde bydlela, a požádal jsem její novou matku o vodu k pití, a tak jsem mohl vidět aspoň sestřin obličej. Neřekl jsem jim ale, že je to moje sestra. Byl jsem velice smutný. Dnes žiji s bratrem v sirotčinci v oblasti Takhamau, sedm kilometrů od města Phnom Penh. V sirotčinci se mi žije celkem dobře, ale pořád si přeji, aby se sestra vrátila.

Pozdrav posílá Narin

Otázky k textu:

1. Víte, kde leží země Kambodža a kde Thajsko?
2. Kde je tedy Narinův domov a kde uprchlický tábor, kde tak dlouho žil?
3. Co se stalo s Narinovým tatínkem a maminkou?
4. Co se změnilo po tátově odchodu do Kambodži?
5. Co se stalo s jeho sourozenci?
6. Jak byste se cítili v Narinově kůži?

Zdroj: UNHCR - upraveno

Příloha 8: Jacobův příběh

Jacob ze Súdánu

Ahoj děti!

Jmenuji se Jacob a jsem ze Súdánu. V mém městě v jižním Súdánu se úplně všude bojovalo. Vůbec jsem nechodil do školy, jenom jsem se staral o domácí zvířata a pak jsem si celý den hrál. Dlouho jsem snil o tom, že uteču někam, kde se nebude bojovat, kde budu moci znovu chodit do školy, kde bude dostatek jídla, kde se nebudeme muset bát, že bomby pozabíjejí naše domácí zvířata.

Vím, že takové místo existuje i jinde než v mých snech. Vím to proto, že o něm lidé z mého města často mluvili a plánovali, že tam odejdou. Hodně z nich tam odešlo. Zeptal jsem se táty: „Není už čas, abychom tam také odešli?“ Ale on mi odpověděl, že je to moc nebezpečné. Lidé na cestě tam umírali hladu a žízní.

Vedle nás bydlela samotná žena se dvěma dětmi, manžela jí zabili ve válce. Když odešla, rozhodl jsem se, že je také čas odejít. Prostě jsem odešel. Nikomu jsem o tom neřekl, ani tátovi.

Na cestách bylo hrozně moc lidí. Nic jsem neměl. Ani šaty, ani jídlo. První den jsem nic nejedl. Jenom jsem utíkal. Pamatuji si, že jsem první noc viděl u silnice divoká zvířata. Báł jsem se, a proto jsem vylezl na noc na strom. Ale nemohl jsem usnout. Báł jsem se, že něco přijde a shodí mě ze stromu dolů nebo že ve spánku spadnu. Druhý den jsem potkal tu ženu, co doma bydlela vedle nás. Chtěla vědět, proč jsem odešel sám, bez někoho, kdo by se o mě staral. Řekl jsem jí, že kvůli tomu, že každý pořád utíkal před bombami. Řekla: „Dobrá, můžeš jít s námi.“ Tak jsme šli několik dnů.

Jednoho dne jsme dorazili do zaminované oblasti. Někdo šlápl na minu. Všichni začali utíkat, krev byla úplně všude. Pevně jsme se chytli za ruce a běželi společně přes pole. Prošli jsme velkým množstvím prázdných vesnic, odkud takoví lidé, jako jsem já, museli také utéci. Nikdo nikde, ani kočka. Neměli jsme žádné jídlo. Lidé začali jíst listí. Po deseti dnech začali lidé z naší skupiny umírat. Jednou v noci se jeden starý muž posadil na cestu a řekl, že už nemůže jít dál. O hodinu později zemřel. Byl jsem hrozně unavený, myslel jsem si, že tábor nikdy nenajdeme. Ale ta žena mi řekla: „Jsme blízko. Až se dostaneme za hranice s Etiopií, už nebudeme mít žádné problémy.“

Za tři hodiny jsme došli do tábora. Bylo tam hrozně moc lidí ze Súdánu, kteří byli jako já. Tohle je to místo z mých snů. Teď můžu znovu chodit do školy. V táboře je jídlo a lékařská péče. A zvuky letadel mě už neděsí, protože vím, že tady přinášejí jídlo, ne bomby. Ale když slyším letadla, tak si vzpomenu na tátu a bratry v mé vesnici a je mi smutno. Myslím si, že ten den, co jsem utekl, zapomněli, že je mám rád. Chtěl bych se podívat domů.

Váš Jacob

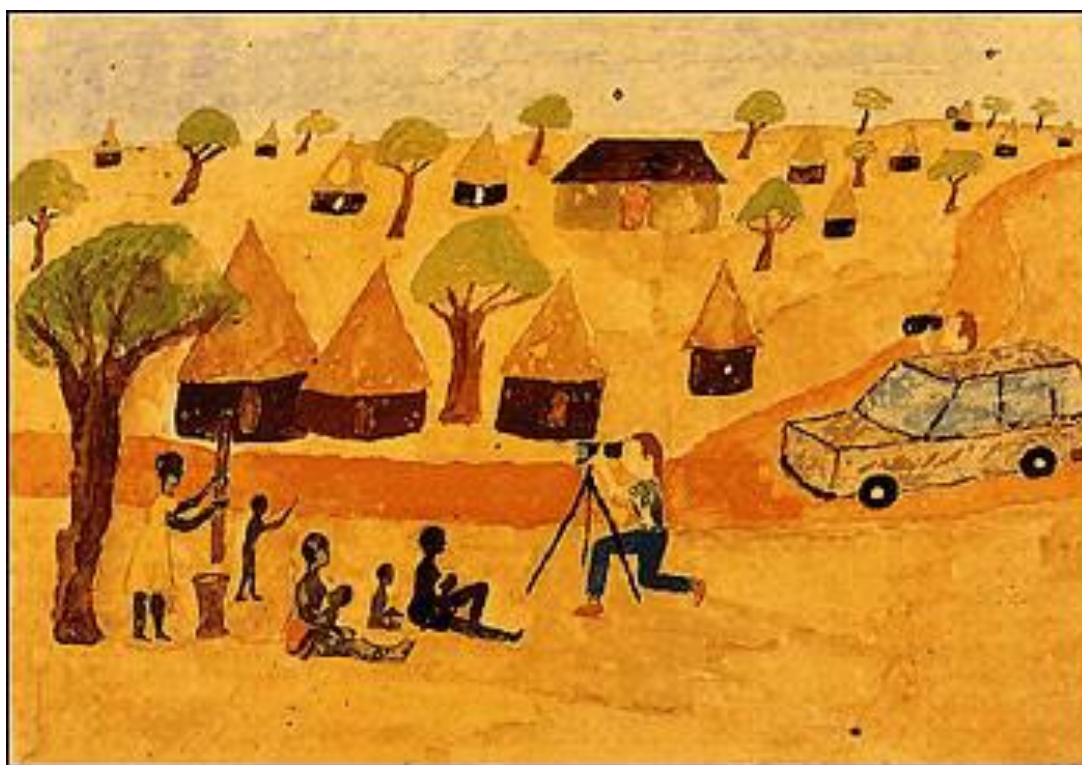
Otázky k textu:

1. Z jaké země Jacob pochází a do jaké utíkal? Víte, kde se země nacházejí?
2. Proč odešel ze své vesnice?
3. Proč šel Jacob sám a nikomu o tom neřekl?
4. Jak probíhal začátek cesty? Jaké by to bylo pro vás? Zkuste se vžít do Jacobovy kůže – co by bylo těžké? Jak byste se cítili?
5. Co bylo v novém táboře pro Jacoba dobré, a co špatné? Na co myslel? Zkuste sami vymyslet, díky čemu by vám v takovém táboře bylo lépe, a kvůli čemu naopak hůře.

Zdroj: UNHCR - upraveno

Příloha 9: obrázky dětí – uprchlíků

Zdroj: UNHCR

Příloha 10a: Cestování 3x jinak

Kuba

Kuba bydlí v hlavním městě České republiky – v Praze. Mají sice auto, ale Kuba jím moc nejezdí, to jen tatínek jezdí každý den do práce. Kuba jezdí během školního roku nejvíce autobusem. Každé ráno jede s maminkou do školy a musí dvakrát přestupovat. Autobus mu zastaví přímo před školou. Zpátky ze školy jede stejně. V létě, když jsou prázdniny, jezdí s celou rodinou moc rádi vlakem. Kuba má cesty vlakem moc rád a dívá se vždycky z okna, jak se krajina míhá, a užívá si to, protože sedí s maminkou a tátou v kupé. Několikrát jeli vlakem dokonce i za hranice – do Německa, na Slovensko nebo do Polska. To byly teprve pořádné výlety!

Markétka

V jednom malém domku na vesnici, která se jmenuje Skalička, bydlí Markétka. Auto doma nemají a ani je nepotřebují, protože mají všechno blízko. Markétka chodí do školy a ze školy každý den pěšky, však je to jen čtvrt hodinky. Zato ale mají doma čtyři kola! Pro staršího brácha, mamku, taťku a pro ni. Když někdy Markétka zaspí, vezme si kolo, aby byla ve škole rychleji. I nakupovat chodí s maminkou většinou pěšky anebo jezdí na kole s batohem. Jen když potřebují jet pro velký nákup, tak jedou autobusem do Valašského Meziříčí. To bývá potom na celý den a Markétka se na to vždycky moc těší, protože jí maminka koupí i nějakou drobnost pro radost. Markétčin starší bratr Honza má motorku a občas na ní Markétku vozí! Ona mu ale pořád musí říkat, ať jede pomalu, a také musejí mít oba helmy, protože jinak se Markétka bojí.

Martin

Martinovým domovem je Plzeň. Je to velké město a do školy to má docela daleko, ale tatínek má Martinovu školu při cestě do práce, a tak ho tam každý den vozí autem. Mají doma auta dvě. To druhé patří mamince, která učí na gymnáziu blízko jeho školy, a když Martin po škole chvíli počká, může jet domů zase autem, tentokrát s mamkou. Někdy ale jezdí se spolužáky autobusem, protože maminka zůstává ve škole déle. Teď o letních prázdninách dokonce Martin poprvé letěl letadlem! Letěl s rodiči do Řecka k moři. Bylo tam moc krásně. Dříve už u moře byl, jeli do Chorvatska autem, ale tentokrát tam byli mnohem rychleji. Martina bavilo nejvíc skákat ve vlnách, to byla paráda. Jednou jeli dokonce na výlet velkou lodí – trajektem. Viděli spoustu malých ostrůvků a ryb v moři.

Otázky k textům:

1. Kdo, z těchto tří dětí asi zanechal největší ekologickou stopu? Proč?
2. Kdo naopak zatěžuje životní prostředí Země nejméně?
3. Jak to bude asi u tebe?
4. Podívej se na tabulku s ekologickými stopami, spočítej ekologické stopy Kuby, Markétky a Martina a potvrď nebo vyvráť tak svoje odhady, jak kdo na tom je.
5. Viz závěr aktivity: Co tě na tabulce překvapilo? Cestování nemá jen negativní stránky. Jaké jsou pozitivní a jaké negativní důsledky cestování pro člověka? Můžete nějak vy osobně zmírnit svou ekologickou stopu například cestou do školy?

Příloha 10b: Tabulka s hodnotami ekologických stop

Typ dopravního prostředku	Ekologická stopa (m ² /1000 osobo-km)
Taxi	680
Osobní auto	590
Letadlo	500
Autobus	430
Motocykl	370
Trajekt	220
Vlak	210
Kolo	20
Chůze	0

Zdroj: www.ekopolitika.cz

V rámci programu PRVÁK zpracovaly: Magdaléna Hromková, Petra Kalčicová

Jazykové korektury: Eva Bělíčková

Grafická úprava: Jan Bárta, Martina Podoláčková

